

NA POČÁTKU NÁRODNÍ
POLITIKY A MĚNY

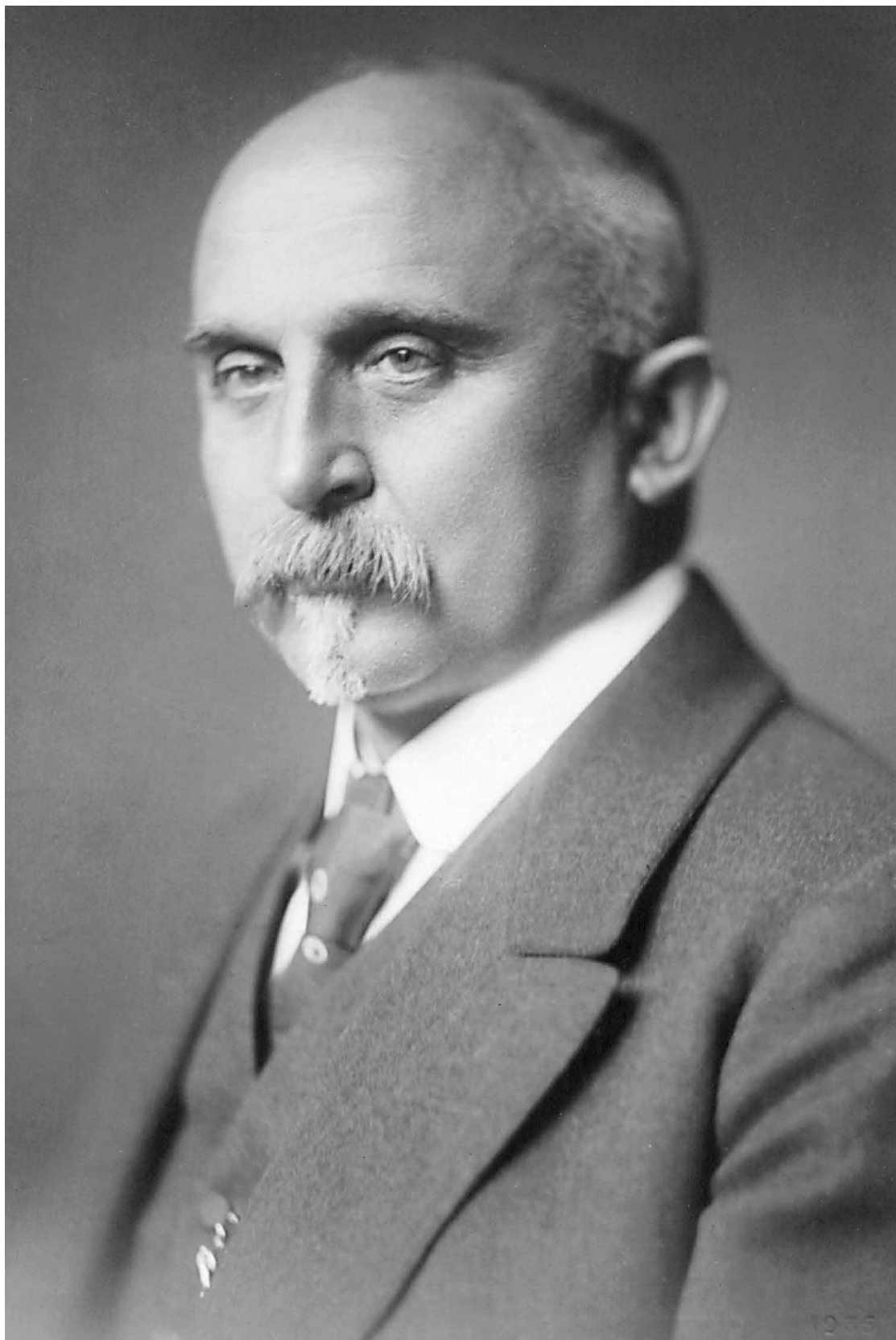
Leden

Prozatímní státovka s F. Palackým

Na počátku dějin československé a současné české měny stojí kolkování rakousko-uherských bankovek v březnu 1919. Zatímco na hodnoty 10 Kč, 20 Kč, 50 Kč a 100 Kč byl nalepen kolek obsahující znaky zemí nové Československé republiky, tak na bankovku v hodnotě 1 000 Kč byl přitisknuta kolek s portrétem Františka Palackého. Připojením kolku vznikly tzv. prozatímní československé státovky, které ve druhé polovině roku 1919 nahradily československé státovky tzv. I. (či také Muchovy) emise.

Foto: Prozatímní státovka 1 000 Kč, původně bankovka
Rakousko-uherské banky 1 000 K 1902

			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30	31	

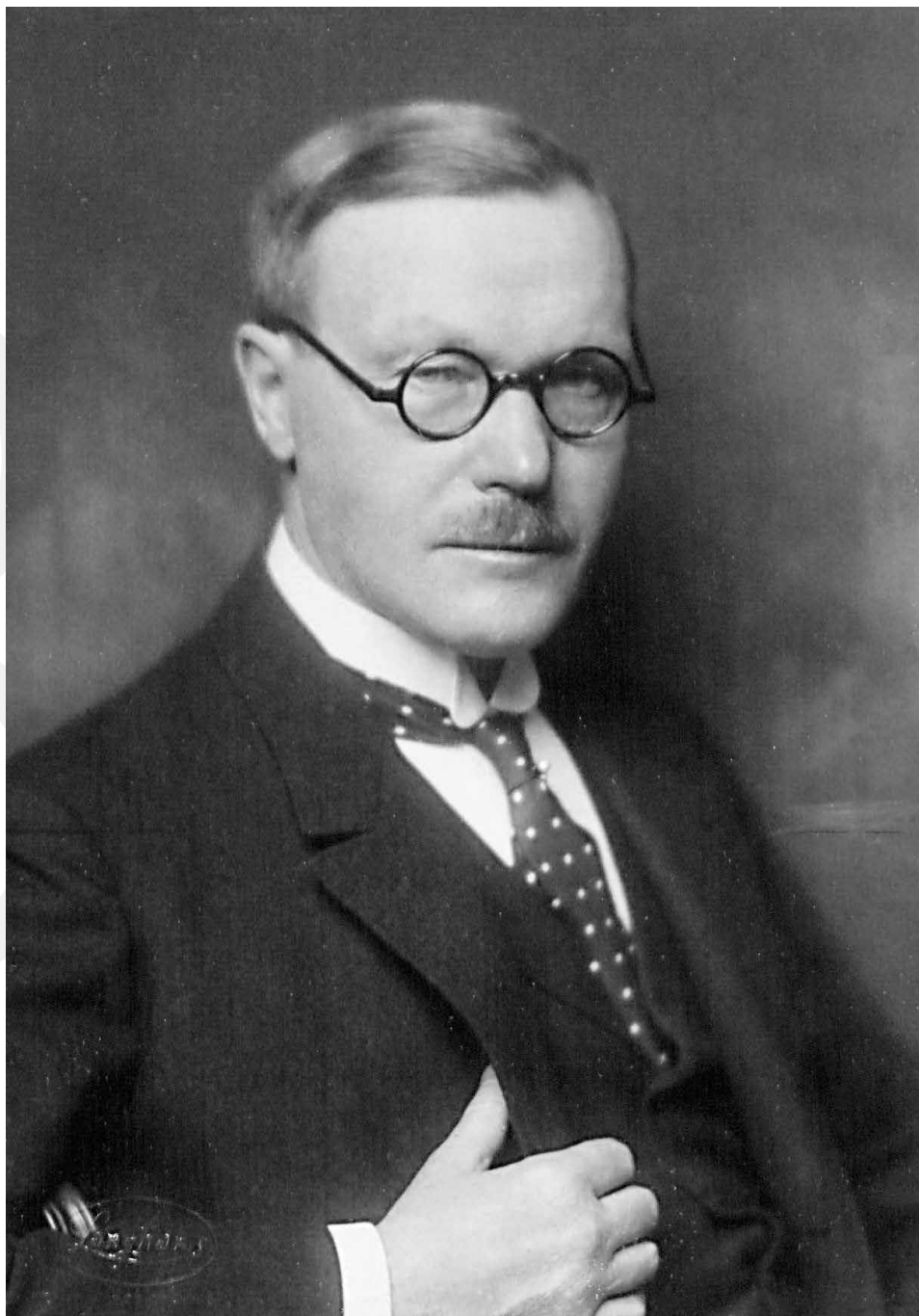
Únor

						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	

Alois Rašín

Není mnoho osobností, které si tak výrazně spojujeme se vznikem Československa a zároveň i československé měny, jako je Alois Rašín. Právě jeho projev 25. února 1919 v Revolučním národním shromáždění stál na počátku jeho tříbodového programu směřujícího k osamostatnění v oblasti měny – oddělení měny od rakousko-uherské, připoutání československé měny ke zlatu a vytvoření centrální banky.

Foto: JUDr. Alois Rašín, první ministr financí Československé republiky

Březen

Vilém Pospíšil

Dne 21. března 1926 se v pražském Obecním domě uskutečnila ustavující valná hromada Národní banky Československé. Po tragické smrti ministra Aloise Rašína se hlavní osobností zakladatelských aktivit kolem cedulové banky stal jeho blízký spolupracovník Vilém Pospíšil. Ten byl nejprve v lednu 1926 jmenován jejím guvernérem a 21. března téhož roku převzal jménem Národní banky Československé do její správy československou měnu.

Foto: JUDr. Vilém Pospíšil, první guvernéř Národní banky Československé

						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31					

Duben

		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30			

Budova Národní banky Československé

V roce 1919 převzal Bankovní úřad ministerstva financí, státní instituce, jež se měla starat o správu československé měny, budovu hlavního ústavu Rakousko-uherské banky v Praze. Někdejší Schebkův palác posléze doplnily další objekty v bloku mezi ulicemi Růžovou, Jindřišskou a Bredovskou (dnes Politických vězňů), které se staly sídlem i pozdější Národní banky Československé, jež svou činnost zahájila 1. dubna 1926.

Foto: Budova Národní banky Československé

Květen

Československá bankovka s motivem F. Palackého

Osobnost Františka Palackého a jeho politický, literární a historický odkaz národu se staly v době tzv. I. Československé republiky inspirací i pro centrální banku. V roce 1935 proto vydala bankovku s nominální hodnotou 1 000 Kč, která nesla na rubové straně jeho portrét. Na lici její autor Max (Maxmilián) Švabinský ztvárnil ženu, vlast, která předčítá mládeži z knihy dějin českého národa, monumentálního díla právě Františka Palackého.

Foto: Bankovka Národní banky Československé 1 000 Kč III 1934

				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	31

Červen

1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30					

Sbírka na zlatý poklad ČSR

Nadšení ze vzniku samostatného státu, které se projevilo mimo jiné i rozsáhlou sbírkovou akcí na jeho podporu, otevřelo diskusi o využití nově získaných hodnot. Z popudu ministra financí Aloise Rašína rozhodl Národní výbor, že dary budou využity na vytvoření československého zlatého pokladu, jenž se měl v budoucnosti stát podkladem pro novou měnu.

Foto: Návštěva ministra financí Aloise Rašína ve sběrně darů na Zlatý poklad republiky v roce 1919

Fotografie: Arch. M. Chalupníček

Novostavba Živnostenské banky v Praze

13

Červenec

Budova Živnostenské banky, dnes České národní banky

Dlouhé období úvah o vybudování reprezentativního ústředí Národní banky Československé, jež se zejména od doby II. světové války potýkala s nedostatkem prostor, ukončil vznik Státní banky československé v červenci 1950. Nová státní instituce, která převzala mimo jiné práva a závazky dřívější Národní banky, přesunula své ústředí do moderní budovy dosavadní Živnostenské banky, kterou pro ni navrhl architekt František Roith. Tato budova je dnes sídlem ústředí České národní banky.

Foto: Informační materiál o novostavbě Živnostenské banky

		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30	31		

Srpen

					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30
31						

Karel Engliš

Karel Engliš byl nejen originálním teoretikem na poli ekonomie a logiky, ale také stál u počátku československé měny. Z jeho podnětu vznikl například zákon o obchodních platidlech vydávaných Zemskou bankou království Českého, které měly již v roce 1918 doplnit bankovky rakousko-uherské banky. V roce 1926 se podílel na vzniku Národní banky Československé, jejímuž guvernérovi symbolicky předal správu československé koruny.

Foto: Prof. JUDr. Karel Engliš, ministr financí Československé republiky a druhý guvernéř Národní banky Československé

Září

Budova Tiskárny bankovek

První budovou, kterou si pro své účely postavil Bankovní úřad ministerstva financí, resp. tehdy již Národní banka Československá, byla Tiskárna bankovek. V budově situované průčelím do Růžové ulice se od roku 1928 nepřetržitě tisknou československá a dnes česká papírová platidla, bankovky a státopvky. Objekt dle architektonického návrhu Josefa Sakaře doplnil o plastiky nad vchodem známý český umělec Celda Klouček.

Foto: Budova Tiskárny bankovek Národní banky Československé, dnes Státní tiskárny cenin, s.p.

	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30				

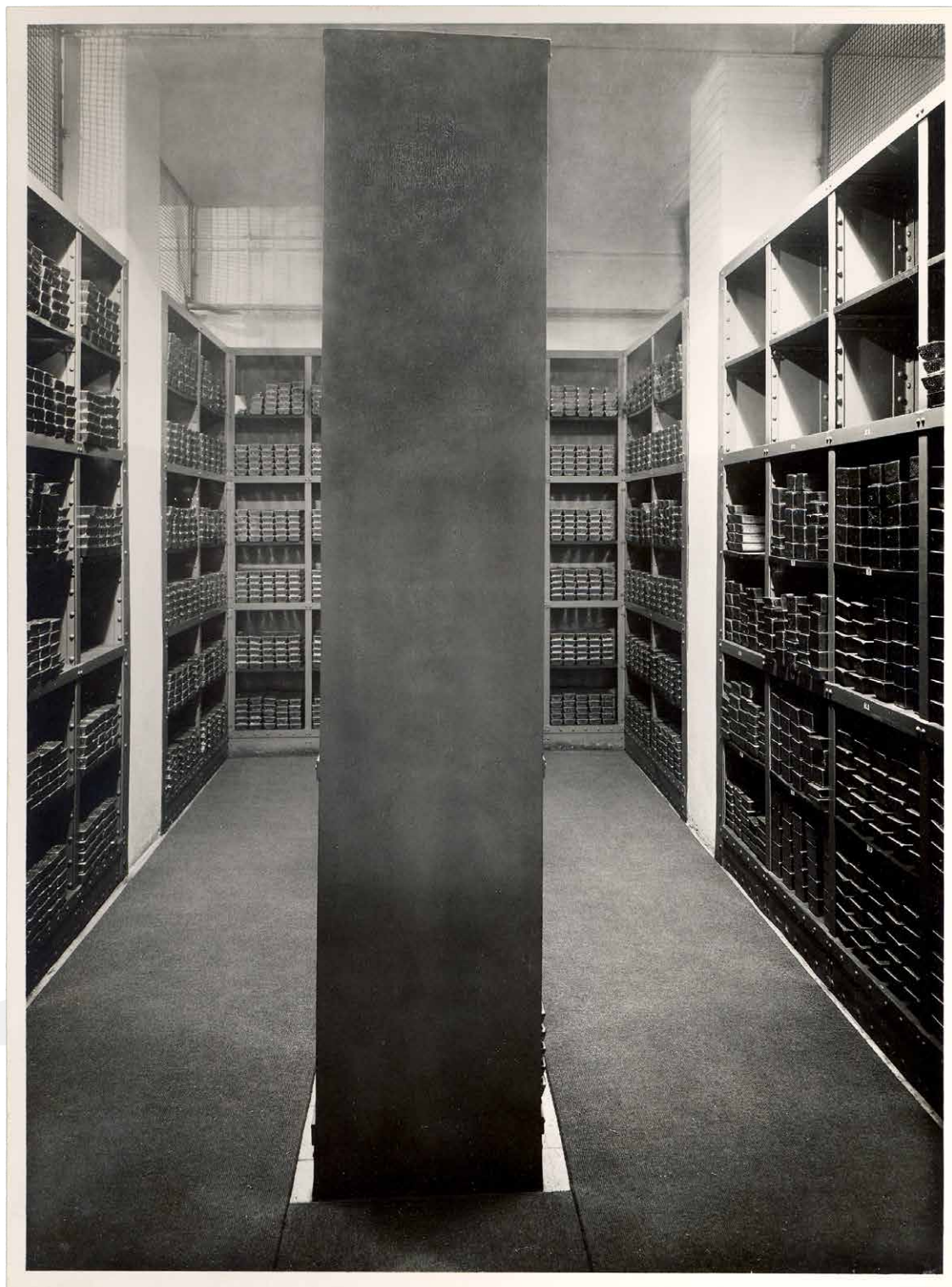
Říjen

			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30	31	

Svatováclavský dukát

Dne 28. října 1923 byl k pátému výročí Československé republiky vydán tzv. svatováclavský dukát, čímž se naplnil jeden ze snů Aloise Rašína, jímž mělo být symbolicky dokončeno osamostatnění Československa. Návrh mince s obrazem patrona české země sv. Václava, jejíž emise se Alois Rašín nedomohl, bylo svěřeno dvojici umělců Otakaru Španielovi a Jaroslavu Bendovi. Vedle dukátu a dvojdukátu byly od roku 1929 raženy také pěti- a desetidukáty.

Foto: Jubilejní dukát, tzv. svatováclavský, 1923

Listopad

Zlatý poklad Národní banky Československé

V listopadu 1929 byla československá koruna připoutána po deseti letech existence ke zlatu – stala se tak měnou zlaté devizy. Především od poloviny 20. let se průběžně zvyšovaly zlaté zásoby cedulové banky, jejichž počátky jsou ve sbírce na zlatý poklad a rozdělení pozůstatků zlatého pokladu Rakousko-uherské banky. Stav zlata Národní banky Československé dosáhl svého vrcholu v prosinci roku 1935, kdy činil 99.978,99885 kg, tedy téměř sto tun.

Foto: Depotní prostory se zlatem
Národní banky Československé v roce 1929

						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30						

Oldřich Kulhánka 1992

Prosinec

	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	31			

Česká bankovka s motivem F. Palackého

Tak jako vznikla československá měna označením rakousko-uherských bankovek mimo jiné i kolkem s portrétem Františka Palackého, tak jsou počátky české měny opět s portrétem tohoto českého politika. I tentokrát se jednalo o 1 000 Kč. Česká národní banka ji vydala do oběhu v květnu 1993, jako svou druhou bankovku krátce po vzniku české koruny. Symbolicky tak Česká národní banka stejným nominálem a stejnou osobností navázala na počátky československé měny.

Foto: Návrh bankovky České národní banky 1 000 Kč 1993 Oldřicha Kulhánka

Tento kalendář je věnován dvěma významným výročím, která připomínají zrod moderní státnosti. V roce 2026 uplyne 150 let od úmrtí Františka Palackého, „Otce národa“ a zároveň si připomeneme 100 let od vzniku Národní banky Československé, předchůdkyně dnešní České národní banky, která zahájila svou činnost 1. dubna 1926.

Není náhodou, že první měsíc – leden je věnován platidlu, na němž se, ostatně jako vícekrát v historii, propojuje osoba významného českého historika s československou měnou. „Otec národa“ a zároveň i „Otec zakladatel“ Svatobora, resp. jeho obraz je totiž přímo svázán s počátky československé měny. Při kolkování rakousko-uherských bankovek se jeho portrét symbolicky objevil na tištěném kolkem takto nově vzniklé prozatímní státopis v hodnotě 1 000 Kč.

Osobnost „Otce národa“ – jeho politický, literární a historický odkaz národu se stal v době tzv. I. Československé republiky inspirací i pro centrální banku. V roce 1935 proto vydala bankovku s nominální hodnotou 1 000 Kč, která nesla na rubové straně jeho portrét. Na lici její autor Maxmilián Švabinský ztvárnil ženu, vlast, která předčítá mládeži z knihy dějin českého národa, monumentálního díla právě Františka Palackého.

V kalendáři, který vznikl za podpory firmy EMBA, jsou dále v jednotlivých měsících prezentovány osobnosti, budovy a hodnoty spojené s činností naší centrální banky. V roce 1919 převzal Bankovní úřad ministerstva financí /státní instituce, jež se měla starat o správu československé měny/ budovu bývalého hlavního ústavu Rakousko-uherské banky v Praze. Někdejší Schebekův palác posléze doplnily další budovy v bloku mezi ulicemi Růžovou, Jindřišskou a Bredovskou (dnes Politických vězňů) a tak se tento komplex stal sídlem nejprve Bankovního úřadu, a posléze Národní banky Československé.

Dlouhé období úvah o vybudování reprezentativní budovy ústředí Národní banky Československé, jež se potýkala s nedostatkem prostor, ukončil vznik Státní banky československé v červenci 1950. Jako sídlo jejího ústředí byla totiž vybrána moderní budova dosavadní Živnostenské banky, kterou pro ni navrhl architekt František Roith. Ta je i dnes sídlem ústředí České národní banky.

Kalendář nabízí také tři osobnosti spojené s počátky české měny a cedulové banky, vedle prvního československého ministra financí Aloise Rašína i jeho názorového oponenta Karla Engliše, který byl také originálním teoretikem na poli ekonomie a logiky. Právě on se v roce 1926 podílel na vzniku Národní banky Československé, jejímuž prvnímu guvernérovi Vilému Pospíšilovi symbolicky předal správu československé koruny. Není možné opominout, že všichni tři se také zasloužili o vybudování československého zlatého pokladu, resp. zlatého krytí československé měny, jehož výrazem se stal i československý dukát s obrazem hlavního patrona České země sv. Václava vydaný u příležitosti pátého výročí republiky v roce 1923.

A jak zakončit tento text ...? Jak jinak než opět Františkem Palackým,

Tak jako vznikla československá měna označením rakousko-uherských bankovek kolkem s portrétem Františka Palackého, tak jsou počátky české měny spojeny i s platidlem v hodnotě 1 000 Kč, které ČNB vydala v květnu 1993 /tedy krátce po vzniku české koruny/. Ta od té doby nese opět portrét tohoto českého politika od Oldřicha Kulhánka.

Tento kalendář spojuje dějiny a přítomnost – připomíná jak osobnosti, které stály u zrodu naší měny, tak i budovy, v nichž se odehrála zásadní měnová rozhodnutí naší historie. **Jeho poselství je jasné: naše státnost, kultura i hospodářství vyrůstají z pevného základu a jejich kontinuita je závazkem i inspirací do budoucna.**

Doufáme, že Vás bude tento kalendář inspirovat k zamyšlení nad tím, jak se propojují dějiny, kultura a každodenní život – a že Vám přinese potěšení po celý rok 2026.

S úctou k dílu našich předků Vaši autoři

Václav Liška Jakub Kunert
Předseda Svatoboru Archiv České národní banky

Výběr archiválií a textů Václav Liška a Jakub Kunert
Grafická úprava Ota Pohořalý
Tisk TISKÁRNA VOBORNÍK s.r.o.

Foto na titulní straně: Akcie Národní banky Československé
v hodnotě 4 000 000 amerických dolarů, tzv. státní úpis

Kalendář vznikl ve spolupráci s Archivem ČNB.

EMBA, spol. s r. o.
CZ 512 47 Paseky nad Jizerou
www.emba.cz